

۲۲ ۷۴ ۹۰۹

تصویر ایرانیان
در آینه ارزش‌ها و نگرش‌های اجتماعی

www.ketab.ir

جامعه‌شناسان

روش‌شناسان

سرشناسه: عشایری، طاهرا، ۱۳۶۵-
عنوان و نام پدیدآور: تصویر ایرانیان در آینه ارزش‌ها و نگرش‌های اجتماعی
تألیف: طاهرا عشایری - طاهره جهان‌پرور

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان و روش‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۱۶۴ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۳۹-۵۷-۲

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه

موضوع: جامعه‌شناسی -- ایران
Sociology -- Iran

موضوع: ارزش‌های اجتماعی -- ایران
Social values -- Iran

شناسه افزوده: جهان‌پرور، طاهره، ۱۳۴۹-
رده‌بندی کنگره: HM۶۰۶
رده‌بندی دیویی: ۳۰۱/۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۴۲۷۷۷
با همکاری انتشارات جامعه‌شناسان

جامعه‌شناسان

روش‌شناس

تصویر ایرانیان در آینه ارزش‌ها و نگرش‌های اجتماعی
طاهرا عشایری - طاهره جهان‌پرور

چاپ اول: ۱۴۰۱ تهران/ تعداد ۱۰۰ نسخه
قیمت: ۵۸۰۰۰ تومان/ چاپ و صحافی: چاپار
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۳۹-۵۷-۲
همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی و صفحه‌آرایی: جامعه‌شناسان و روش‌شناسان
ویراستاری: گروه ویراستاری انتشارات جامعه‌شناسان و روش‌شناسان

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:

تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی

دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۲۸

کتاب‌فروشی جامعه‌شناسان

تلفن: ۶۶۰۰۰۰۵۱

تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸
است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف (ناشر) نشر یا
بخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM

Email: RaveshP20@gmail.com

Email: sociologists15@gmail.com

فهرست

۱۱	پیشگفتار
۱۳	فصل اول سنجش هویت ملی ایرانیان
۱۳	خلاصه فصل
۱۳	مقدمه
۱۵	بیان مسئله
۱۹	مبانی و رویکردهای نظری
۱۹	هویت
۱۹	هویت ملی
۲۰	مطالعات هویت ملی ایرانیان
۲۰	هویت از منظر جامعه‌شناسی
۲۱	شاخص‌های هویت ملی ایرانیان
۲۱	الف. جغرافیا
۲۲	ب. تاریخ
۲۲	پ. سرزمین
۲۲	ت. حاکمیت
۲۳	ث. مذهب
۲۳	ج. زبان مشترک
۲۳	چ. استقلال
۲۴	ساختار روشی هویت ملی
۲۵	متغیرهای همبستگی معنی‌دار با هویت ملی ایرانیان
۲۶	سال اجرای مطالعه هویت ملی ایرانیان
۲۶	مکان و قلمرو هویت ملی در ایران
۲۷	شیوه نمونه‌گیری
۲۷	فراوانی حجم نمونه مطالعات
۲۸	سطح هویت ملی ایرانیان
۲۸	ویژگی جمعیت‌شناختی پژوهش
۲۹	جامعه آماری مطالعات هویت

۲۹.....	بنیان‌های هویت ملی ایرانیان.....
۳۲.....	اندازه اثر کل پژوهش.....
۳۲.....	جمع‌بندی.....
۳۴.....	تبیین جامعه‌شناختی هویت ملی.....
۳۵.....	پیشنهادهای کاربردی.....
۳۶.....	منابع.....

فصل دوم اعتماد ایرانیان به نهاد پلیس..... ۴۱

۴۱.....	خلاصه فصل.....
۴۱.....	مقدمه.....
۴۲.....	بیان مسئله.....
۴۳.....	مبانی و دیدگاه‌های نظری.....
۴۳.....	هال.....
۴۴.....	تایلر.....
۴۴.....	کلین.....
۴۵.....	اسمیت.....
۴۵.....	رتومکا.....
۴۶.....	ویزه.....
۴۷.....	مطالعات اعتماد پلیس در ایران.....
۴۸.....	ساختار روشی پژوهش.....
۴۹.....	سال اجرای مطالعات اعتماد به پلیس در ایران.....
۴۹.....	مکان جغرافیایی مطالعات.....
۵۰.....	حوزه مطالعاتی اعتماد پلیس.....
۵۰.....	سطح اعتماد به پلیس در ایران.....
۵۱.....	چگونگی شکل‌گیری اعتماد به پلیس.....
۵۵.....	اثر کل پژوهش.....
۵۶.....	جمع‌بندی.....
۵۸.....	پیشنهادهای کاربردی پژوهش.....
۵۹.....	منابع.....

فصل سوم بیگانگی اجتماعی ایرانیان..... ۶۳

۶۳.....	خلاصه فصل.....
۶۴.....	مقدمه.....

۶۵.....	بیان مسئله.....
۶۶.....	مبانی و دیدگاه‌های نظری.....
۶۶.....	بیگانگی.....
۶۸.....	مطالعات بیگانگی اجتماعی ایرانیان.....
۶۹.....	جورج زیمل.....
۷۰.....	کارل مارکس.....
۷۰.....	۱. بیگانگی از محصول کار.....
۷۰.....	۲. بیگانگی از عمل تولید.....
۷۰.....	۳. بیگانگی از خود.....
۷۱.....	۴. بیگانگی از دیگران.....
۷۱.....	ملوین سیمن.....
۷۱.....	۱. احساس بی‌قدرتی.....
۷۱.....	۲. احساس بی‌معنایی یا احساس بی‌محتوایی.....
۷۲.....	۳. بی‌هنجاری یا احساس بی‌هنجاری.....
۷۲.....	۴. احساس انزوای اجتماعی.....
۷۲.....	۵. احساس تنفر یا تنفر از خویشان.....
۷۲.....	هانا آرنت.....
۷۴.....	مدل نظری پژوهش.....
۷۵.....	روش‌شناسی پژوهش بیگانگی اجتماعی ایرانیان.....
۷۶.....	سال اجرای بیگانگی اجتماعی ایرانیان.....
۷۶.....	حوزه مطالعات بیگانگی اجتماعی.....
۷۷.....	جامعه آماری موردبررسی پژوهش.....
۷۷.....	شیوه نمونه‌گیری مطالعات.....
۷۸.....	فراوانی حجم نمونه مطالعات.....
۷۸.....	سطح بیگانگی اجتماعی.....
۷۹.....	دلایل بیگانگی اجتماعی ایرانیان.....
۸۱.....	اثر کل مطالعات بیگانگی اجتماعی.....
۸۱.....	جمع‌بندی.....
۸۵.....	منابع.....
۸۹.....	فصل چهارم نشاط اجتماعی ایرانیان.....
۸۹.....	خلاصه فصل.....
۸۹.....	مقدمه.....

۹۰	بیان مسئله.....
۹۷	مبانی و رویکردهای نظری پژوهش.....
۹۷	شادی.....
۹۸	پژوهش نشاط اجتماعی در ایران.....
۱۰۰	گیدنز.....
۱۰۱	سلیگمن.....
۱۰۲	سرمایه اجتماعی.....
۱۰۳	بیگانگی اجتماعی.....
۱۰۳	رضایت از زندگی.....
۱۰۴	وینهوون.....
۱۰۴	۱. درجه یا میزان.....
۱۰۴	۲. شخص.....
۱۰۴	۳. قضاوت.....
۱۰۴	۴. مطلوبیت.....
۱۰۵	ساختار روشی نشاط اجتماعی.....
۱۰۶	رشته تحصیلی نویسندگان.....
۱۰۷	سال اجرای مطالعات نشاط در ایران.....
۱۰۷	جامعه آماری پژوهش و تحقیقات.....
۱۰۷	سطح نشاط اجتماعی در ایران.....
۱۰۸	ویژگی جمعیت‌شناختی تحقیقات.....
۱۰۸	دسته‌بندی روش نمونه‌گیری.....
۱۰۹	فراوانی حجم نمونه مطالعات.....
۱۰۹	جغرافیای پژوهش‌ها.....
۱۱۰	تبیین عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی جامعه ایران.....
۱۱۱	اندازه اثر مطالعات نشاط اجتماعی.....
۱۱۲	جمع‌بندی.....
۱۱۵	۱. توصیفی.....
۱۱۶	۲. استنباطی.....
۱۱۷	منابع.....
۱۲۵	فصل پنجم شکاف بین نسلی در ایران.....
۱۲۵	خلاصه فصل.....

۱۲۶.....	مقدمه.....
۱۲۷.....	بیان مسئله.....
۱۲۹.....	مبانی و رویکردهای نظری.....
۱۲۹.....	ارزش.....
۱۳۰.....	نسل.....
۱۳۱.....	شکاف نسلی.....
۱۳۱.....	تفاوت نسلی.....
۱۳۲.....	گسست نسلی.....
۱۳۳.....	مطالعات تجربی شکاف نسلی در ایران.....
۱۳۴.....	تقد و بررسی و نوآوری پژوهش.....
۱۳۴.....	اینکلیفارت.....
۱۳۵.....	بورديو.....
۱۳۶.....	دورکيم.....
۱۳۷.....	گيدنز.....
۱۳۸.....	مانهايم.....
۱۳۹.....	مدل نظری پژوهش.....
۱۴۰.....	ساختار روش شناسی مطالعات.....
۱۴۲.....	سال اجرای تحقیقات.....
۱۴۲.....	قلمرو جغرافیایی مطالعات شکاف نسلی.....
۱۴۳.....	جامعه آماری پژوهش.....
۱۴۳.....	دسته بندی روش نمونه گیری.....
۱۴۴.....	مکان مطالعه شکاف نسلی برحسب سطح توسعه.....
۱۴۴.....	فراوانی حجم نمونه مطالعات.....
۱۴۴.....	وضعیت شکاف نسلی.....
۱۴۵.....	دلایل تشدید شکاف نسلی در ایران.....
۱۴۷.....	اثر نهایی متغیرهای مستقل بر شکاف نسلی در ایران.....
۱۴۸.....	جمع بندی.....
۱۴۹.....	۱. نتایج توصیفی:.....
۱۴۹.....	۲. نتایج استنباطی:.....
۱۵۱.....	تحلیل جامعه شناختی شکاف نسلی ایرانیان.....
۱۵۶.....	منابع.....

پیشگفتار

جامعه در حال گذار ایران، در برهه مختلف و کوتاه مدت با برخی مسائل مواجه است که رصد این مسائل در فضای عمومی جامعه، یافته‌های مفیدی را در خصوص افکار عمومی و عملکرد نهادهای دولتی و غیردولتی در اختیار پژوهشگران، تحلیل گران و حتی سیاستمداران قرار می‌دهد. امروزه افکار عمومی نقش انکارناپذیری در موفقیت دولت و نهادها دارند. مردم به عنوان داوران بی طرف درگیر با مهم ترین مسائل جامعه و ارزیابی عملکرد دولت به شمار می‌روند و می‌توانند به عنوان انتخاب کنندگان اصلی دولت و دریافت کننده خدمات دولت، قضاوت واقعی و بی طرفانه‌ای در خصوص عملکرد دولت در بخش‌های مختلف داشته باشند. همچنین دولت برای ادامه مسیر به حمایت مردم برای اجرای برنامه‌ها و تصمیم‌گیری‌های خود دارد. ارزش‌ها و نگرش‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی، وضعیت کلی جامعه را نمایان می‌سازند، باورهای فکری جامعه و نحوه پاسخ‌دهی آن‌ها در سطح میانگین کلی جامعه، بازگویی اوضاع کلی آن ملت است.

پنداشت ارزش و نگرش‌های اجتماعی، بازتاب دهنده رابطه بین ساختار سطح خرد-کلان است و یک تصویر کلی از یک تمدنی را نشان می‌دهد که در تاریخ ساخته شده و آن ماهیه تداوم ارزش‌های یک ملت هستند، افکار و نگرش مردم به جهان پیرامون، بازتاب دهنده، بهترین، موجه ترین و نزدیک به واقعی ترین حالتی از شرایط یک جامعه به مثابه یک نظام است، مردم، تنها گروهی از اجتماع هستند، از سیاست‌ها، تصمیم‌ها و عملکردهای اجرایی و کلان، تأثیر می‌پذیرند، کنش‌های سطح کلان، در میان مدت و بلندمدت، در زندگی مردم، آثار خود را نمایان می‌سازد، در بازخورد این سیاست‌ها، جامعه نگرش و پنداشت خود را به تفکیک موضوعات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی شکل می‌دهند، این حافظه سپاری از اوضاع کلی، مردمان سرزمین را وامی‌دارد تا کنش واقعی خود را اتخاذ کنند، دست به اصلاحات بزنند، مجریان را وارد به نوسازی کنند، آن‌ها برگردان واقعی آنچه هستند که در متن جامعه می‌گذرد، متن جامعه را کنش گران اجتماعی شکل می‌دهند و در تعامل بین سیاست، فرهنگ، اقتصاد و اجتماع، سازوکارهای اجتماعی را می‌اندیشیدند و جامعه را همچنان به جریان می‌اندازند، باهم زندگی می‌کنند.

بر این اساس، این نوشتار کوتاه، به ترکیب و تجمیع، نگرش‌ها، ارزش‌ها و پنداشت جامعه ایرانی از سال ۱۳۷۰ الی ۱۴۰۰ پرداخته تا به صورت کلی یک تصویری در باب ارزش‌های اجتماعی جامعه ایرانی دست یابد. تصویر کلی از جامعه ایرانی، با ترکیب تحقیقات صورت گرفته، آثار پیمایشی نهادهای رسمی و مؤسسات

تحققانی معتبر، به‌دست‌آمده است، در این میان، نویسندگان، روی آثار محققانی کارکرده‌اند که زحمت گردآوری پرسشنامه، سنجش و تحلیل داده‌ها را به فراوانی قبول کردند و بی‌منت دست‌نوشته، تحلیل و نتایج آماری آن‌ها، بستر و زمینه شکل گرفتن این اثر را شده است، اگرچه این وظیفه پژوهشگران عرصه علم و دانش است که آثار آن‌ها در اختیار محققان بعدی برای حل مسائل اجتماعی بکار آید، باید قدردان آن‌ها باشیم، صمیمانه از تلاش آن‌ها تشکر کنیم، باشد که جامعه آینده ایران، همچنان، جامعه‌ای سرزنده، بانشاط، دارای ارزش‌های اجتماعی جمع‌گرایانه بالا در سطح جهانی باشد، این ارزش‌ها را یک ملت می‌سازند، باید در این باره بیشتر کوشش نمود، این منزل تک‌تک ایرانیان است، یک بحران ملی، همه را نگران و مضطرب می‌کند، یک رخداد مثبت و برد در سطح جهانی، ملتی را شادمان می‌کند، عزت ملی را زنده می‌کند، غرور ملی را دوجندان می‌کند، جامعه را امیدوار می‌سازد، تلاش آن‌ها را بیشتر می‌کند، نسل‌های آتی را نسبت به جامعه جدی‌تر، متعهدتر و می‌کند. این گزارش در پی ارائه تصویری کلی از وضعیت جامعه ایرانی است که با حذف خطا جغرافیایی، مکان و قلمرو، جامعه آماری، ساختار نظریه-فرضیه و تفاوت حجم نمونه، قابل تعمیم به شرایط جامعه ایرانی است، یک کد و الگویی از جامعه قابل فهم است که از طریق می‌توان درباره آینده نظم ایرانی اندیشید، سیاست‌گذاری کرد، جامعه‌شناسی گرچه با احتمال در واقعیت، ارزش‌ها و آینده‌نگرشی جامعه به صحبت می‌نشیند، اما احتمال‌ها نزدیک به واقعیت هستند زیرا دریافت تاریخی از رفتار مردم، چیدن پازل‌های اجتماعی کنشگران (کنار هم قرار دادن نگرش و ارزش‌های مردم در یک بازه زمانی بلندمدت)، یک الگوی ثابتی می‌دهد که سطح خطای آن کمتر است، در این میان ارزش‌ها و نگرش‌های اجتماعی ملت‌ها و جوامع، دیربهدیر تغییر می‌کند، نهادهای شخصیتی آن‌ها از تاریخشان و فرهنگشان الهام گرفته است، همین امر، توان استنباط کلی را به محققان جامعه‌شناسی می‌دهند تا درباره وضعیت اجتماع یک تصویری اجمالی دهد، اگرچه این کار نیاز به داده‌های عمیق ملی در یک بازه زمانی چندساله همراه با مقایسه تطبیقی-تقاطع‌ی دارد، اما روال کلی اجتماع، با مراجعه به کنارهم قرارگیری چندین دستاورد مطالعات، الگوی رفتاری جامعه برآورده می‌کند، در ایران نیز بیان مسئله امکان‌پذیر است، گزارش‌های میدانی صورت گرفته، با روش‌های علمی متقن و علمی، بازتاب ارزش‌ها و نگرش‌های جمعی را می‌دهد، این گزارش پیشرو، در ۵ فصل سعی کرده است تا جامعه ایرانی را باب ارزش‌ها و نگرش‌ها، مطالعه و تحلیل نماید. امید است، نقطه‌نظر کارشناسان و ارزیابان، کمکی کند تا در کارهای بعدی، الهام‌بخش باشد.

طاها عشایری

عضوی هیئت علمی گروه تاریخ و جامعه‌شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه محقق اردبیلی)

ظاهر جهان پرور